

השפעות השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ

מרצה: שלומי שוב

IAS 21

חלק ב'

The Effects of Changes in
Foreign Exchange Rates

נושא 3 – פעילויות חוץ במטבע פעילות שונה

סדר נושאים

הגדרת פעילות חוץ

דרך הטיפול בהפרשי שער הנובעים מתרגום פעילות חוץ

קביעת מטבע הפעילות של פעילות החוץ

תרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ

חישוב קרן ההון

סוגיות מיוחדות בחישוב קרן ההון

מימוש קרן ההון

פעילויות חוץ - הגדרה

פעילות חוץ מוגדרת כישות שהינה חברה בת, חברה כלולה, עסקה משותפת או סניף של הישות המדווחת, שהפעילויות שלה ממוקמות או מתנהלות **במדינה או במטבע**, השונים מאלו של הישות המדווחת.

השאלה המוצגת בתקן - המחשה

חברה א' (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 100% מחברה ב' (מטבע פעילות דולר) ממועד הקמתה.

מאזן חברה א' מורכב מהשקעתה בחברה ב' בלבד.
מאזן חברה ב' מורכב מ-100,000 דולר מזומן מול הון.
להלן נתונים לגבי שנת הפעילות הראשונה של החברה.

שע"ח: י.פ. 4
י.ס. 4.5

מאזן "סולו" חברה א' (י.פ./י.ס.) (בש"ח):
השקעה בחברה ב' (עלות) 400,000

הון מניות
עודפים
10
399,990

מאזן מאוחד י.פ. (בש"ח):
מזומן 400,000

הון מניות
עודפים
10
399,990

נדרש:
הצג מאזן מאוחד י.ס. (בש"ח)

קביעת מטבע הפעילות של פעילות חוץ

לצורך קביעת מטבע הפעילות של פעילות חוץ יש להשתמש באותם כללים לקביעת מטבע פעילות שנקבעו לגבי ישות מדווחת. כמו כן, מוסיף התקן במסגרת הסימנים המשניים, גורמים רלבנטיים נוספים בכדי לעזור בקביעה (אשר רלבנטיים בעיקר כאשר מדובר בחברה בת):

1. האם פעילות החוץ מבצעת את פעולותיה כשלוחה של הישות המדווחת, או שיש לה מידה ניכרת של עצמאות.
2. האם עסקאות עם הישות המדווחת מהוות שיעור גבוה או נמוך מהפעולות של פעילות החוץ.
3. האם תזרימי המזומנים מפעולות של פעילות החוץ משפיעים באופן ישיר על תזרימי המזומנים של הישות המדווחת והם זמינים להעברה אליה.
4. האם תזרימי המזומנים מפעולות של פעילות החוץ מספיקים למימון התחייבויותיה הקיימות והחזויות באופן רגיל, ללא העמדת מקורות על ידי הישות המדווחת.

ניתן להסתמך על הגורמים דלעיל, רק בכדי **לספק ראיות נוספות** לקביעת מטבע הפעילות של פעילות החוץ. כאשר ישנה סתירה בין הגורמים, יש לתת עדיפות בכל מקרה לסימנים העיקריים.

תרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ

נוהלי התרגום של פעילות חוץ (כאשר מטבע הפעילות שלה שונה ממתבע הפעילות של החברה האם) הינם:

1 נכסים והתחייבויות, בין אם הם כספיים ובין אם לאו, יתורגמו לשקלים עפ"י שע"ח שוטף בתאריך המאזן.

2 פריטי הוצאות והכנסות של פעילות החוץ יתורגמו לפי שע"ח במועד ביצוע העסקאות, כאשר מטעמי נוחות התקן מאפשר להשתמש בשע"ח ממוצע.

3 כל הפרשי השער שנוצרים כתוצאה משיטת התרגום הנ"ל יידחו ויסווגו כסעיף נפרד בהון של החברה המחזיקה (קרן הון מתרגום דוחות כספיים) עד למועד מימוש ההשקעה.

תרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ

שונה משל המחזיקה	כמו של המחזיקה	מטבע הפעילות של פעילות החוץ
הפרשי התרגום נזקפים לקרן הון	הפרשי התרגום נזקפים לדוח רווח והפסד	פריטים כספיים
	אין הפרשי תרגום	פריטים לא כספיים הנמדדים על בסיס עלות
	הפרשי התרגום נזקפים לדוח רווח והפסד כחלק מהשערוך	פריטים לא כספיים הנמדדים על בסיס שווי הוגן דרך רווח והפסד

תרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ דוגמה א'

חברה א' הינה חברה ישראלית המחזיקה 30% מחברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) ממועד ההקמה. חברה ב' הוקמה ביום 31 בדצמבר 2008 בהון של 10 מיליון דולר. לחברה א' אין פעילות מלבד השקעתה בחברה ב'.

מאזן חברה ב' (בדולרים) ליום 31.12.08 וליום 31.12.09 הוא כדלקמן:

פיקדון (*)	4,000,000	הון	10,000,000
קרקע	6,000,000		

(*) הפיקדון אינו נושא ריבית.

תאריך:	שע"ח:
31.12.08	4
31.12.09	3

נדרש:

פקודות יומן בספרי חברה א' בגין השקעתה בחברה ב' לשנים 2008 ו-2009.

תרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ דוגמה ב'

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שחברה א' מחזיקה 100% מחברה ב'.

תרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ דוגמה ג'

בנתוני דוגמה ב', נניח כעת שמטבע הפעילות של חברה ב' הוא שקל.

מרכיבי התנועה בקרן הון מהפרשי תרגום

1 בגין חלקה של החברה המחזיקה בנכסים נטו של פעילות החוץ לתחילת התקופה.

2 בגין חלקה של החברה המחזיקה ברווח (הפסד) של פעילות החוץ בתקופה.

3 בגין חלקה של החברה המחזיקה בהפחתת עודפי עלות בתקופה.

4 בגין חלקה של החברה המחזיקה בדיבידנדים.

מרכיב 1 דוגמה א'

חברה א' הינה חברה ישראלית המחזיקה 30% מחברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) ממועד ההקמה. חברה ב' הוקמה ביום 31 בדצמבר 2008 בהון של 10 מיליון דולר.

ההון של חברה ב' נשאר ללא שינוי בשנים 2008 ו-2009.

שע"ח:	תאריך:
4	31.12.08
3	31.12.09

נדרש:

לחשב את קרן ההון מתרגום דוחות כספיים בספרי חברה א' לשנת 2009.

מרכיב 2 – תנועה בקרן הון בגין חלקה של המחזיקה ברווח/הפסד של פעילות החוץ במהלך התקופה המדווחת

יש לזהות את המועד המדויק שבו התהווה הרווח/ההפסד של פעילות החוץ במהלך השנה, אך מטעמי נוחות התקן מאפשר להשתמש בשער חליפין ממוצע לתקופה.

הנוסחה לחישוב התנועה הינה:

$$\left(\frac{\text{שע"ח סגירה} - 1}{\text{שע"ח ממוצע}} \right) * \text{שע"ח ממוצע} * \text{רווח } \$ / (\text{הפסד } \$) * \text{שיעור החזקה}$$

בנתוני דוגמה א', נניח כעת כי הרווח של חברה ב' לשנת 2009 הסתכם ב-2 מיליון דולר במזומן.
שע"ח ממוצע לשנת 2009 – 3.6.

נדרש:

לחשב את קרן ההון מתרגום דוחות כספיים בספרי חברה א' לשנת 2009.

בנתוני דוגמה ב', נניח כעת כי שיעור ההחזקה של חברה א' בחברה ב' הינו 80%.

נדרש:

1. לחשב את יתרת קרן ההון שתופיע במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2009 ואת הרווח המאוחד לשנת 2009.
2. להציג את התנועה בזשמ"ש לשנת 2009.
3. לחשב רווח כולל מאוחד.

בהמשך לנתוני דוגמה ג':

מאזן חברה א' ("סולו") מורכב מהשקעה בחברה ב' בלבד.

נדרש:

1. להציג דוח על השינויים בהון המאוחד לשנת 2009.

חברה א' הינה חברה ישראלית שמטבע הפעילות שלה הוא השקל. ביום 31 בדצמבר 2007 רוכשת חברה א' 30% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) תמורת 50 מיליון דולר. ההון של חברה ב' נכון ליום 31 בדצמבר 2007 הוא 100 מיליון דולר.

נכון למועד הרכישה השווי ההוגן של הר"ק בחברה ב' עלה על ערכו בספרים ב- 20 מיליון דולר. אורך החיים הנותר של הר"ק למועד הרכישה הינו 4 שנים בקו ישר. לא קיימים ע"ע נוספים.

מרכיב 3 דוגמה א' (המשך)

נתונים נוספים:

1. הרווח הנקי של חברה ב' בשנת 2008 הסתכם ב- 30 מיליון דולר.
2. שיעור המס החל בארה"ב הוא 25%.
3. להלן נתונים על שע"ח - תאריך: שע"ח:

4.5	31.12.07
4.7	ממוצע 2008
4.8	31.12.08

נדרש:

לחשב חשבון השקעה בחברה ב' לפי תנועה והרכב ותנועה בקרן הון לשנת 2008.

מרכיב 3 דוגמה ב'

חברה א' היא חברה ישראלית שמטבע הפעילות שלה הוא השקל. ביום 31 בדצמבר 2008 רוכשת חברה א' 80% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) תמורת 12,000 דולר.

מאזן חברה ב' למועד הרכישה הינו כדלקמן (בדולרים):

10,000	הון	10,000	קרקע
--------	-----	--------	------

נתונים נוספים:

1. שווי הוגן של הקרקע במועד הרכישה הינו 11,000 דולר.
2. יש להתעלם מהשפעת המס.
3. להלן נתונים על שע"ח -

שע"ח:	תאריך:
4	31.12.08
4.4	31.12.09

מרכיב 3 דוגמה ב' (המשך)

נדרש:

1. לחשב את קרן ההון שתופיע במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2009 בהנחה שלא היו פעילויות נוספות.
2. להציג את התנועה בזכויות שאינן מקנות שליטה בהתאם להנחות הבאות:
 - א- מדיניות הקבוצה הינה אי שיתוף זכויות שאינן מקנות שליטה במוניטין.
 - ב- מדיניות הקבוצה הינה שיתוף זכויות שאינן מקנות שליטה במוניטין (לא שולמה פרמיית שליטה).

מרכיב 4 דוגמה א'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) החל ממועד ההקמה.

להלן התנועה בהון של חברה ב' בשנת 2008:

\$100,000	31.12.07
\$30,000	רווח 2008
<u>\$(10,000)</u>	1.10.08 – הכרזת דיבידנד
\$120,000	

להלן נתונים על שע"ח:

4.5	31.12.07
4.7	ממוצע 2008
4.75	1.10.08
4.8	31.12.08

נדרש:

1. לחשב תנועה בקרן הון לשנת 2008.
2. להציג את התנועה בחשבון השקעה לשנת 2008.

מרכיב 4 דוגמה ב'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 80% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) החל ממועד ההקמה.

להלן מאזן חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (באלפי דולרים):

מזומן	20,000	הון	110,000
קרקע	90,000		

ביום 1 בינואר 2009 הכריזה וחילקה חברה ב' את כל המזומן כדיבידנד. מלבד חלוקה כאמור לא היו פעולות/רווחים נוספים.

להלן נתונים על שע"ח:

4	31.12.08
4	1.1.09
4.4	31.12.09

נדרש:

1. לחשב תנועה בקרן הון לשנת 2009.
2. לחשב תנועה בזש"ש לשנת 2009.

סוגיות מיוחדות בחישוב קרן ההון

יתרות כספיות הددיות

1

עסקאות בין חברתיות

2

גידור ההשקעה בפעילות חוץ

3

יתרות כספיות הודיות - המחשה

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 100% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) החל ממועד ההקמה.

ביום 1 בינואר 2009 העניקה חברה א' הלוואה בסך \$100,000 לחברה ב' הנושאת ריבית בשיעור 5% לשנה.

להלן נתונים על שע"ח:

4	31.12.08
4.1	ממוצע 2008
4.4	31.12.09

עסקאות בינחברתיות - רט"מ DOWN דוגמה א'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) החל ממועד ההקמה.

ביום 1 בינואר 2009 מוכרת חברה א' לחברה ב' קרקע שערכה בספרים הינו 2,500 ש"ח תמורת \$1,000 במזומן המומרים מיידית לש"ח.

להלן מאזני החברות ליום 31 בדצמבר 2008:

מאזן חברה א':

3,700	הון	1,200	חשבון השקעה ב-ב'
		2,500	קרקע

מאזן חברה ב':

\$1,000	הון	\$1,000	מזומן
---------	-----	---------	-------

עסקאות בינחברתיות - רט"מ DOWN דוגמה א' (המשך)

להלן נתונים על שע"ח:

4	31.12.08
4.4	31.12.09

יש להתעלם מהשפעת המס.

נדרש:

1. חישוב חשבון השקעה בספרי חברה א' לשנת 2009 תחת ההנחה שלא היו פעולות נוספות במהלך השנה.
2. חישוב תנועה בקרן הון לשנת 2009.

עסקאות בינחברתיות - רט"מ DOWN דוגמה ב'

בנתוני דוגמה א', נניח כעת ששיעור ההחזקה של חברה א' בחברה ב' הינו 100%.

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר 2008:

6,500	4,000	מזומן
	2,500	קרקע

נדרש:

1. לחשב תנועה בקרן הון לשנת 2009.
2. להציג מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר 2009.

עסקאות בינחברתיות - רט"מ UP דוגמה ג'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 100% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) החל ממועד ההקמה.

ביום 1 בינואר 2009 מוכרת חברה ב' לחברה א' קרקע שערכה בספרים הינו \$500 תמורת \$1,000 במזומן.

להלן מאזני החברות ליום 31 בדצמבר 2008:

מאזן חברה א' ("סולו"):

6,000	הון	2,000	חשבון השקעה ב-ב'
		4,000	מזומן

מאזן חברה ב':

\$500	הון	\$500	קרקע
-------	-----	-------	------

עסקאות בינחברתיות - רט"מ UP דוגמה ג' (המשך)

להלן נתונים על שע"ח:

4	31.12.08
4	1.1.09
4.4	31.12.09

יש להתעלם מהשפעת המס.

נדרש:

1. לחשב תנועה בקרן הון לשנת 2009.
2. להציג מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר 2009.

גידור השקעה בפעילות חוץ

גידור ההשקעה בפעילות החוץ דוגמה א'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) מיום 1 בינואר 2009.

לצורך מימון ההשקעה לקחה חברה א' הלוואה בסך 2 מיליון \$ הנושאת ריבית שנתית בשיעור 2%. חברה א' נטלה את ההלוואה לצורך גידור השקעתה בחברה ב'. הון חברה ב' למועד הרכישה הינו 10 מיליון \$. הנח כי לא נוצרו ע"ע או מוניטין ברכישה וכן שלא בוצעו עסקאות נוספות במהלך שנת 2009.

להלן נתונים על שע"ח:

4	1.1.09
4.4	31.12.09

יש להתעלם מהשפעת המס.

נדרש:

פקודות יומן לשנת 2009 בגין ההשקעה בחברה ב' ובגין ההלוואה שנלקחה.

מימוש חלקי של פעילות חוץ

מימוש חלקי – נשמרת השפעה מהותית דוגמה א'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 40% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) ממועד ההקמה.

ליום 31 בדצמבר 2009 יתרת קרן ההון הינה 5 מיליון ש"ח ויתרת חשבון ההשקעה הינה 40 מיליון ש"ח.

ביום 1 בינואר 2010 מכרה חברה א' 10% ממניות חברה ב' תמורת 12 מיליון ש"ח.

נדרש:

פקודות יומן בגין מימוש חלק מההשקעה ביום 1 בינואר 2010.

מימוש חלקי – איבוד השפעה מהותית דוגמה ב'

בנתוני דוגמה א' נניח כעת כי חברה א' מוכרת 30% מהון מניות חברה ב' תמורת 36 מיליון ש"ח.
השווי ההוגן של 10% המניות הנותרות הינו 9 מיליון ש"ח.

ירידה בשיעור ההחזקה שאינה מובילה לאיבוד שליטה דוגמה א'

חברה א' אשר הינה חברה ישראלית (מטבע פעילות שקל) מחזיקה 80% מהון המניות של חברה ב' הפועלת בארה"ב (מטבע פעילות דולר) מיום 31 בדצמבר 2008. לא נוצרו עודפי עלות ברכישה.

ליום 31 בדצמבר 2008 מאזן חברה ב' כולל קרקע המשמשת כרכוש קבוע כנגד הון מניות ופרמיה. הקרקע נרכשה באותו יום תמורת \$100,000.

להלן נתונים על שע"ח:

4.5	31.12.08
5	31.12.09

ביום 1 בינואר 2010 מכרה חברה א' 10% ממניות חברה ב' תמורת \$11,500.

נדרש:

1. להציג יתרות מאזניות בגין הקרקע ליום 31 בדצמבר 2009 בדוחות המאוחדים, בהנחה שבשנת 2009 לא חל שינוי בהון של חברה ב'.
2. פקודות יומן בגין מימוש חלק מההשקעה ביום 1 בינואר 2010.

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שביום 1 בינואר 2010 מכרה חברה א' את מלוא השקעתה בחברה ב' תמורת \$96,000.

מכירה חלקית של מניות הכוללת איבוד שליטה דוגמה ג'

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שביום 1 בינואר 2010 מכרה חברה א' 55% ממניות חברה ב' תמורת \$66,000.
השווי ההוגן של 25% המניות הנותרות של חברה ב' הינו \$28,750.

על הישות המדווחת לתת גילוי לגבי הפרשי שער כדלקמן:

1. סכום הפרשי השער שהוכרו ברווח או בהפסד לתקופה, למעט הפרשי שער בגין מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד על פי IFRS 9.
2. הפרשי שער נטו שהוכרו ברווח הכולל האחר ונצברו ברכיב נפרד בהון (קרן הון מהפרשי תרגום) והתאמה בין סכום הפרשי תרגום אלה בתחילת התקופה לבין סכומם בסופה.

כמו כן, נדרש לתת את הגילוי הבא:

1. כאשר מטבע ההצגה שונה ממטבע הפעילות, יש לתת גילוי לעובדה זו, ביחד עם גילוי על מטבע הפעילות ולגבי הסיבה לשימוש במטבע הצגה שונה.
2. כאשר יש שינוי במטבע הפעילות של ישות מדווחת או של פעילות חוץ מהותית, יש לתת גילוי לעובדה זו ולסיבה לשינוי במטבע הפעילות.